

Jak kiedyś wróžono sobie w andrzejki w Opolu?

Miasto
Kultura

29.11.2022 g. 13:14

Andrzejki przypadają na 29 dzień listopada, czyli w wigilię dnia, któremu patronuje św. Andrzej. Jest to okres przejściowy, którego wyraźną granicę zaznacza rozpoczęcie Adwentu. W świadomości ludowej otwiera się kolejne koło czasu, rozpoczyna się nowy rok liturgiczny. A jeśli ma nadejść „nowe”,

dobrze wiedzieć, co się wydarzy, kiedy i z kim... O tym, jakie znaczenie miało to święto w kulturze ludowej, opowiada Aleksandra Kośmicka z Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu.

Wróżby andrzejkowe dotyczyły głównie dziewcząt oraz ich pozycji i roli w społeczeństwie. Aspekt matrymonialny jest tutaj dominujący. Sam św. Andrzej uznawany jest za patrona małżeństw i dobrej miłości. Jak to niegdyś mawiano: „Na świętego Andrzeja dziewczkom z wróżby nadzieja”.

Najwcześniejszą, zachowaną wzmiankę o wróżbach andrzejkowych zostawił brat Rudolf, cysters z klasztoru w Rudach Raciborskich. Opisuje w niej sny wróżebne czy lanie roztopionego ołowiu. Z połowy XIX w. pochodzi zapis Jana Mikołaja Fritza (miłośnika języka polskiego i polskiej kultury), w którym mowa o laniu ciekłego ołowiu do wody, rzucaniu damskiego bucika, zgadywaniu pierwszej litery imienia chłopca z obierek jabłka.

Podobny opis andrzejek znajdujemy z końca XIX w., sporządzony przez ks. Michała Przywarę. Wspomina on o wróżbach matrymonialnych za pomocą lania ołowiu i rozpoznawania kształtów z cienia rzucanego przez zastygnięty ołów. Mowa jest także o interpretacji znaków ukazanych we śnie lub z zaklęciem słownym wypowiedzianym przy potrząśnięciu pierzyny: „Pierzyneczko trzęsę cię, święty Jędrzeju proszę cię / Racz mi też ty objawić, z kim będę wiek prowadzić”. Dalej ks. Przywara przytacza inne zabiegi wróżebne - zmiatanie izby od progu do środka izby (czyli na odwrót), wyniesienie śmieci na dwór po czym ciche nasłuchiwanie szczekania psa. Skąd dobiegnie szczekanie, stamtąd nadejdzie narzeczony. Dziewczęta wyciągały też źdźbła słomy z dachu i liczyły - jeśli była ich parzysta liczba, narzeczonym będzie kawaler, jeśli nieparzysta - wdowiec. Obecnie wróżby andrzejkowe są formą zabawy.

Na ilustracjach z Muzeum wsi Opolskiej przedstawiono wybrane wróżby: (1) lanie roztopionego wosku przez otwór klucza wprost na wodę; cień rzucany przez zastygły wosk pokazywał przeznaczenie. (2) ustawianie lewego trzewika w stronę progu izby; panna, której bucik znalazł się za progiem, najszybciej wyjdzie za mąż. Inną formą tej wróżby jest rzucanie bucika za siebie, jeśli but spadł noskiem do progu, zapowiada to rychłe zamążpójście. (3) ustawianie na stole trzech talerzy, pod którymi znajdują się trzy atrybuty przyszłości; obrączka (małżeństwo), laleczka (panna z dzieckiem), różaniec (zakon); ten talerz, który zostanie wybrany wskaże przyszłość. (4) liczenie sztachet w płocie; jeśli panna zdoła objąć parzystą liczbę sztachet, wyjdzie szybko za mąż.

Życzymy dobrej zabawy!

Aleksandra Kośmicka

Dane kontaktowe
[Muzeum Wsi Opolskiej](#)

Tagi
andrzejki
wróby
Muzeum Wsi Opolskiej